

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

PIK XLVII

Ч. 224. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 27-го вересня 1939.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

No. 224. Jersey City, N. J., Wednesday, September 27, 1939.

VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Код „Свобода“: Вільям 4-0237. — Код У. Н. Комст: Вільям 4-1018. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA.

FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКАНСЬКІ КРАЇ ЗАСТЕРІГАЮТЬСЯ ПЕРЕД ВІЙНОЮ

ПАНАМА. — На всеамериканській конференції в Панамі представники всіх американських країв домагалися, щоб звернутися спільно до воюючих країв з апелем, щоб вони не спинювали, не розшукували й не чіпали американських кораблів у прибережній смузі. Та між ними ще нема порозуміння, як широко повинна бути та смуга. Є проекти від трьох миль, аж до середини антілліанського океану. Виячено було тільки Канада, яка знаходиться у війні, тому її береги не були хоронені цєю постановою. Представник Злучених Держав Америки, Сомнер Велес, також погоджувався в засаді з цєю думкою. Він теж виголосив промову, в якій подав проєкт співпраці всіх американських країв в обличчя європейської війни. Отож на основі того проєкту всі американські краї збільшили між собою торговельний рух, взаємно помагали собі в напрямку розвинення потрібних галузей промислу. Злучені Держави готові уділяти американським країм значних позичок, говорив він.

ГУРАГАН НАД КАЛІФОРНІЄЮ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — Гураган, що навістив побережжя Каліфорнії минулої неділі, продовжався і впродовж понеділка та коїв ще більшої шкоди. Він розбив 14 прогулькових кораблів, а також велике число приватних яхтів. Дотепер начисляють, що втопилося 43 особи. Крім того повикликав у деяких місцевостях повені та порозривав комунікацію в Лос Ендрелесі. Всі телефони й електричні проводи, а також деякі залізничні та автомобільні шляхи були поперивані. Дотепер начисляють на мільон доларів шкоди.

ПОТЯГАЮТЬ ФРІЦА ЗА КРИВОПРИСЯГУ.

ВАШИНГТОН. — Комітет Даеса, домагається від судових властей, щоб вони потягнули Фріца Куна, провідника американського нацистичного Бунду, до відповідальності за кривоприсягу. Проти Куна свідчив один німецький соціал-демократичний редактор з Нью Йорку, Сегер, і твердив, що „Бунд“ є організацією, підлеглою нацистам у Німеччині, а також доказував, що Фріц Кун, хоч присягав, що ніколи не був караний судом, то проте був покараний у Німеччині на 4 місяці тюрми, за те, що щось маніпулював біля плащів своїх товаришів-студентів в університеті в Мінхені.

СОВЕТСЬКЕ ЗОЛОТО КЛОПОЧЕ ФІНАНСОВІ КОЛА.

ВАШИНГТОН. — Секретар скарбу Моргентав заявив, що тайна, якою Совети оповили свої запаси золота, завдає трохи морокі міжнародним фінансовим колам. Підозрівають, що міжнародне збільшення продукції золота Совети нагромадили цього металю в себе подостатком, хоч нікому про це нічого не говорять. А з цього може виплинути загроза для міжнародного капіталістичного устрою, коли Совети так собі захотіли вжити того нагромадженого золота в цілі повалення капіталістичних валют, опертих на золоті, говорив Моргентав.

РОЗДУМУЮТЬ НАД НЕВТРАЛЬНОСТІЮ.

ШКАГО. — Конвенція американських легіонерів поручила комісії, зложеної з сімох осіб, щоб вона добре простудіювала справу американської нейтральності і знайшла можливість найкращу формулу, якби запобігти втягненню Америки до війни. Конвенція одноголосно є проти такої війни. Різниться тільки щодо засобів, як ту війну уникнути.

ПІДВИШКА НА ІЗДУ ДО ЄВРОПИ.

НЬО ЙОРК. — Компанія „Юнайтед Стейтс Лайнс“ рішила підняти на 33% ціну на ізду кораблем до Європи. Покищо не підвищено цін на ізду з Європи до Америки, щоб дати нагоду всім американцям в Європі вернутись до Америки по старих цінах. Інші компанії наложити підвищу в обидві сторони.

ПОЛЯКИ ПОМАГАЮТЬ СЛУЖБІ КОРАБЛЯ „БАТОРИ“.

ЙОНКЕРС. — Американські поляки широко зааніялися 200 особами до служби польського корабля „Батори“ і дали їм усім приміщення, а навіть працю. По двох місяцях вони всеодно мусять забиратися з Америки. Місцеві поляки вже тепер клопочуться про дозвіл для них лишитись тут далі. З огляду на брак краю, куди вони моглиб вертатись, правдоподібно такий дозвіл вони дістануть.

БОРІТЬБА ЗА ШПИГУНАМИ І САБОТАЖНИКАМИ

ВАШИНГТОН. — Головний прокуратор Мурфі і голова федеральних агентів, Едгар Гувер, виголосили промову, в яких закликали американську суспільність до боротьби з саботажниками і всякими перевертнями струями, що хочуть підкопати основи американської демократії.

ЗАМКНУЛИ ОДЕСУ

МОСКВА. — Одесу, найбільшу советську пристань, положену над Чорним морем в Україні під Советами, відокремлено від світу. Також замкнено всі шляхи, що ведуть до Румунії, включно до міста Тирасполя, через яке вдержувано найживіший зв'язок.

ЕСТОНІЯ ЯКБИ ПІД СОВЕТСЬКИМ ПРОТЕКТОРАТОМ

МОСКВА. — До Москви прибув естонський міністер заграничних справ, Карло Селтер, щоб заключити з Советами новий торговельний договір. Що тут не іде тільки про цей договір, а про щось важніше, видно з того, що вже стоять советські жовнири над естонською границею.

ОДНА ЗАЛОЗА ПРАЦЮЄ ЗА ІНШУ

Д-р Джордж Вул відкрив підчас студій над недугою пістряка, переведених у Лабораторії Роскова Джексона в Бар Гарбор, Мейн, що коли в людини або звірини заникнуть одні залози, інші можуть перебрати на себе їх працю. Він ствердив зовсім певно, що адринальні залози можуть перебрати працю полових залозів.

НА ЗАХОДІ НАСТУПАЮТЬ

ПАРИЖ. — Хоч німецькі й французькі комунікати подають різно про воєнні події на західнім фронті, то одно певне, що там уже зачалися завзяті бої, в які втягнені вже властиві укріплення, французькі з Мажіно Лінії, а німецькі з Лінії Зігфріда. Французькі комунікати кажуть, що французи досягнули перемоги і посулилися з Сарбрікен до Бергцаберн. Німці кажуть, що зістрілили 8 французьких літаків. Французькі звідолення подають далі, що німці збирають великі сили коло швайцарської границі. Дехто з цього заключає, що вони готові порушити нейтральність Швайцарії й наступити на Францію.

РАХУЮТЬСЯ З НАСТУПОМ СОВЕТІВ НА РУМУНІЮ

БУКАРЕШТ. — Є фактом, що Совети гомадять військо над Дністром здовж цілої советсько-румунської границі. І є фактом, що замкнено весь рух між Советами і Румунією. Поголоски йдуть так далеко, що подають, що над Дністром є вже 100 советських дивізій. З того заключають, що мусить бути якась умова між Советами і Німеччиною і в справі Румунії. П готові також розбирати. В такому разі Совети забралиб Басарабію і Буковину, а Болгарія Добруджу. Не знати тільки, чи Мадярщина дістане Трансильванію. Зате кажуть, що Совети можливо будуть домагатися ще й Карпатської України.

ВІЙНА Й ВУГЛЕВЕ БУТЛЕГЕРСТВО

Джан Айра Томас, секретар майнерства в стейті Пенсильнія, каже, що в углевій промислі видно сильний рух та що внаслідок цього майнери покинуть вуглеве бутлегерство й стануть працювати як робітники.

За його обчисленнями, в стейті було 6,000 до 10,000 безробітних майнерів, які проживали безправним добуванням і торгуванням вугля. Вони добували річно коло 3 мільонів тон твердого вугля.

ЛЮБОВНА ТРАГЕДІЯ.

В Микуличині Іван Бойко застрілив свою наречену, 22-літню Ольгу Андрухович, та скінчив самогубством. Поліція веде слідство, щоб устійнити причини цієї трагедії.

ХТО ЗАВІВ АЛЬКОГОЛЬ В АМЕРИЦІ?

Генрі Брумен, професор Каліфорнійського університету, каже на основі довгих розслідувань, що Північна Америка до приходу білої людини зовсім не знала сильних алкогольних напоїв. Лише індіани Середньої Америки знали виробляти алкогольні напитки, і то лише найслабші.

Він каже, що „штука пиття“ в Новім Світі має приблизно півтори тисячі років, але алкоголь не був суспільним питанням до певного часу після відкриття Америки Колумбом. Алкоголь, що його виробляли індіани, мав від 2 до 4 процентів алкоголю.

ОСТОРОЖНО З РОВЕРАМИ!

Міський уряд Нью Йорку остереігає людей, що їздять роверами (біциклами), що в місті зростає число нещасливих, а то й смертних, випадків з роверистами. В Нью Йорку згинувло за перших 8 місяців цього року 8 осіб; є це два рази більше, ніж за цей самий час минулого року.

І ЩУРІ ХОРІЮТЬ НА ДИТЯЧИЙ ПАРАЛІЖ

Федеральна Служба Публічного Здоров'я в Вашингтоні ствердила, що щур може занедажати на дитячий параліж.

Відкриття має величезне значіння для медицини. Поперше, це відкриття показує на спосіб поширювання цієї небезпечної недуги. Подруге, вчені можуть уживати тепер щурів при шуканні ліку на неї.

ВІДОЗВА ДО „РОБІТНИКІВ І СЕЛЯН ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ“

МОСКВА. — Американський кореспондент Геде подає, за московською „Правдою“, що Семен Тимошенко, командант советської армії, що оперує на західно-українських землях, видав українською мовою відозву, звернену до „робітників і селян Західної України“, якою він взиває „дорогих братів і сестер“ хопити за зброю, серпи чи вила і гнати „польських панів“, бо „дні голоду, національної несправедливості і гноблення“ вже минули, а Польща вже розбита. У відозві постійно згадується тільки „польських панів“, себто дідичів, капіталістів, що то польонізували край і обертали селян у слуг і невільників. Відозва взиває українців брати панську землю і панські сіножаті. Командант запевняє в імені советської влади, що українцям і білорусинам буде житися під Советами свobodно й взиває їх скидати ярмо так, як це зробив „русский народ під проводом Леніна і Сталіна“.

Відозва кінчиться окликом: „Хай довго живе вільний український народ“.

БОРИСЛАВ ПІД СОВЕТАМИ.

МОСКВА. — „Правда“ подає, що советські війська далі посуваються вперед, забираючи землі, заняті досі німцями, які уступають. На галицькім боці забрали советські війська вже Дрогобич і Борислав, себто галицьку нафтову територію.

СТРІЧАЮТЬ ОПІР.

МОСКВА. — З советських звідомлень виходить, що тут і там советські війська стрічають завзятий опір, але головню з боку польських „панів і офіцерів“. Зокрема згадується за таким опіром у Городні, де по дводенній битві зломано опір та порозстрілювано польських офіцерів, що попали в полон, між якими був і князь Любомірський.

„ПРАВДА“ ПРО ЗАНЯТТЯ ЛЬВОВА.

МОСКВА. — Командант Борисов оповів кореспондентові московської „Правди“ про те, як було із заняттям Львова. Каже, що советське командування вівзвало Львів піддатись і польське командування на це погодилось під натиском львівського гарнізону, який не хотів битися з червоною армією. Та як советська кавалерія з повзами ввійшла до Львова з трьох боків, частина польських офіцерів подерла білу хоругву і зачала стріляти. Спротив тривав як дві години. Зате населення, казав командант, прийняло „переможиць з ентузіазмом“.

ЯК ПРИЙМАЛИ В БІЛОСТОЦІ?

МОСКВА. — Воєнний кореспондент описує в „Правді“, що населення міста Білостоку приймало советські війська так радісно, що тяжко це описати. Кореспондент пояснює це тим, що в місті живе багато білорусів і жидів, які були без роботи, а які переконані, що в Советах нема безробіття.

ВАРШАВУ ГОТОВІ ЗАБРАТИ СОВЕТИ.

МОСКВА. — Американський кореспондент подає з Москви, що виглядає на таке, що не буде навіть буферної польської держави. Совети і Німеччина мабуть погодилися щодо того, що Польща має цілком зникнути з карти Європи. Кажуть, що в такому разі ціла Варшава опиниться по советським боці.

ВАРШАВА ДАЛІ БОРОНИТЬСЯ.

БУДАПЕШТ. — Польська оборонна армія починає бракувати муніції. Та оборона Варшави продовжується. Командант далі заявляє, що місто не піддається. Половина міста горить.

ШО РОЗГОЛОШУЮТЬ „ПОЛЬСЬКО-МАДЯРСЬКІ ПРИЯТЕЛІ“?

МУКАЧІВ (Карпатська Україна під Мадярщиною). — Далі виходять з Мукачеву у світ різні „оповідання“ польських „нешасних утікачів“ про те, як то „українські терористи“, що їх вислала на західно-українські землі з Німеччини „українська самостійницька організація“, переслідують польських утікачів і їх убивають з „особливою ненавистю“.

ХОЧУТЬ ПРОГОЛОСИТИ ПАДЕРЕВСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТОМ ПОЛЬЩІ.

ПАРИЖ. — Дотеперішній президент Польщі, Мосціський, що тепер інтерв'юваний у Румунії, порозумівся з Гнатом Падеревським, що прибув до Парижа, щодо цього, що він зрештучує з президентури, щоби Падеревський міг стати президентом і продовжувати дипломатичну працю в справі визволення Польщі.

ЗГИНУВ ТОЙ, ЩО ЗАГРБАВ ВІЛЬНО.

КОВНО (Литва). — Польські втікачі, що дістали притулок у Литві, розповідають, що в боротьбі з большевиками згинув генерал Желіговський, що то в 1920 р. напав на безборонну Литву, забравши їй Вільно і вильненську округу.

ЩЕ РАЗ БЕРЕСТЯ ЛИТОВСЬКЕ.

Двадцять один рік після того, як Росія й Німеччина зробили угоду в Литовським Берестя при кінці світової війни, в тім самім місті стрінулися російські й німецькі команданти перед спільним походом на Польщу. Світлина була перепущена німецькою цензурою й переслана радіом з Берліну до Нью Йорку.

[“SVOBODA” (LIBERTY)]

FOUNDED 1893.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожен зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: “SVOBODA”, P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НОВИЙ ОКУПАНТ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

Політичне вірування кожного свідомого й характерного українця є всюди однакове щодо цього, що Україна мусить стати дійсно вільною державою та що про її державний лад і відносини до інших народів чи держав має вирішити сам український народ. За ці домагання український народ пролив море крові навіть в останніх десятих літ, виявляючи тою боротьбою живий протест проти окупантів української землі, що тих наших домагань не визнавали і далі не визнають. Тепер трапилося так, що не стало польського окупанта на великій частині західно-українських земель. Значить, не стало одного з великих ворогів української державності і незалежності.

Та поневолені землі, що були під Польщею, опинилися тепер у руках другого, від Польщі далеко сильнішого, історичного ворога України — Москви. Знаючи, чим була досі Москва для України, ми не сміємо надіятися, що нашому народові під Советами буде дійсно легше. Ми не маємо права надіятися вже навіть тому, що перед нашими очима стоїть свіжою та страшна голодова трагедія, що знищила нам в однім році мільони наших людей. Цей трагедій і цієї жорстокості червоної Москви не може сьогодні ніхто, заперечити, бо навіть „приятелі Советів” це тепер признають.

Та, не зважаючи на те, що ми певні щодо нашої трагедії під Советами, як і не зважаючи на наше принципове становище, що його займаємо в справі незалежної й соборної України, заявляємо, що будемо описувати об'єктивно все те, що буде діятися на західно-українських землях. І радо помістимо якусь новину про якусь дійсну полеску нашому народові. Знаємо, що нам було дуже важко жити під польським чоботом, та що треба було надзвичайної напруги, щоб удержати наші рідні школи, дитячі садки, кооперативи й різні народні установи. Але знаємо й те, що навіть під польським гнобителем ми мали у Львові три українські щоденники й багато інших часописів і видавництв. Знаємо, скільки то українських книжок появлялось річно навіть серед тої економічної нужди, в якій ми жили під Польщею. Москва і її прислужники, такі як „Українські Щоденні Вісти” в Америці, заповідають, що тепер буде цілком інакше. Тепер, пишуть вони, виглядатиме так:

„Знов повстануть українські школи, українська преса, література, організації, потрібні народові”.

Пождемо і побачимо, скільки буде тих українських часописів і що вони будуть писати. Досі було три українські щоденники. Побачимо, скільки їх буде тепер. Побачимо, скільки тепер буде появлятися українських книжок, а як будуть появлятися, то чи будуть змістом українські, себто такі, що є дійсно потрібні українському народові. І побачимо, хто буде справжнім управителем тої землі, що її тепер забирають польським дідачам і для когось український селянин збиратиме плоди з цієї землі. Бо досі було так, що червона Москва грабіла Україну, а українські селяни мусили гинути мільонами з голоду.

НАШІ ПЕРСПЕКТИВИ

(З мого римського щоденника).

Раніше радіо приносить звістки про дальші перемоги німецьких військ. Польську авіацію ніби вже практично зліквідовано. Забрано Ченстохову й Радомськ, себто вже пройдено яких сто кілометрів від кордону.

Радіо з Братислави (в 11 годині ввечері) подало українською мовою звістку, що Словаччина, „єдиний слованський народ, що співчуває тепер з українцями”, вже святкує приєднання до національного пня територій, які була захопила Польща підчас розбору Чехословаччини. Там уже всі будинки прикрашено національними словацькими прапорами й уведено вже словацьку адміністрацію.

Одночасно повідомило теж саме радіо, що в Галичині змобілізовані українські воєнки, відібравши зброю, дезертирують у гори, звідки переводять партизанську боротьбу з польськими військами.

На українських землях знову кипить. Розворушені й розгойдані народні маси намагання в якийсь спосіб виявити свою жагоду національного самоздійснення, в якійсь спосіб заперечувати проти поневолення та заявити про свій ідеал української державності. Іхне становище неймовірно тяжке. Поставлене перед необхідністю гинути під німецьким вогнем в обороні Польщі, вони воліють гинути від польських куль в обороні ідеї української незалежності.

Вороги українського народу кидатимуть їм обвинувачення, що своєю партизанкою вони допомагають німцям; що вони виступають як зрадники німецького імперіалізму. Але вони навіть не почують цих обвинувачень, бо вони до них не дійдуть. А колиб і почули, вони їх залишать байдужими: вони знають тільки одне, що повнять свій національний обов'язок і боронять рідну землю.

Та не байдужі вони нам, українським емігрантам, примусом придивлятися далі до цієї трагічної боротьби. У нас вони викликають палке обурення за оці намагання обкидати болотом наших новітніх героїв.

Обвинувачення українського руху в германофільстві саме тепер, коли Берлін зв'язався договором не тільки ненапад, але й приязні та співпраці з нашим найгіршим ворогом — більшовицькою Москвою — були би впрямі смішні, колиб вони не були отруйно-за-

грозливими та не ховалиб у собі елементів звичайного донощства.

Ми зовсім не знаємо, що ховається за отим німецько-більшовицьким договором, але знаємо, що ця німецько-московська приязнь не обіцяє нам нічого доброго. Тут в Італії поговорюють, і навіть підписують у часописах, що на випадок нового розділу Польщі Москва малаб забрати українські землі. Може бути, що не всі, а тільки ті, що належали колись до російської імперії, себто Волинь, Холмщину й Підляшчизну, залишаючи німцям Галичину, але в кожного українського патріота кровно серце обливається при самій думці про подібну можливість.

Так, нема мови про те, щоб українці боронили поляків від німців, але нема мови й про те, щоб українці могли погодитися на нове поневолення українських земель московськими посилаками. Тому їм представляється тільки єдина можливість: дезертируючи в ліси та гори, намагатися сформувати там українські відділи, що при кожній зміні обставин моглиб виявити збройною рукою справжню волю українського народу. Не за поляків і не за німців, але за українську державність!

Італія далі залишається неутраляна. Цей факт італійської неутраляльності дивує всіх, його пояснюють всіляко. Переказують силу різних версій, що зводяться до однієї — до прохолодження відносин між Берліном і Римом. Не хочемо над тим спинятися; вже найближча будучність принесе нам вияснення того, скільки в тих оповіданнях правди, а скільки злобної вигадливості. Але ствердимо тільки один факт: ані в Японії, ані в Еспанії, ані в Італії несподіване зближення між Москвою й Берліном не тільки не викликало захоплення, але вразило дуже неприємно. Загально стверджують, що справжня перемога в осягненні цього німецько-московського зближення припадає на бік Москви: вона бо здійснила той план, про який давно мріяла. Вона зуміла кинути демократичні держави проти фашистських, залишаючись сама на боці і готуючись інстervenувати тільки тоді, коли обидві сторони вже будуть сваважні та готові прийняти арбітраж московського комунізму (пітриманий зарозликим галасом сполетаризова-

них і обольшовичених мас західної Європи!) Диявольські задуманні й переведені план! Невже світ може допустити його цілковите завершення, що означало б гегемонію Москви не тільки над Україною, але й над цілою Європою?!

Чи для того італійські та німецькі воєнки кривавилися в Еспанії? Чи для того витворювано ріжні антикомінтерновські пакти? Чи для того український народ перетерпював важкі муки, навідувшись на близький час визволення?

Останні десять років навчили нас усіх дуже наглядно, що міжнародні обставини змінюються з неймовірною швидкістю, що договори „приязні” (згадаймо хоча польсько-німецький) розлітаються, як листочки за вітром, але зате українська боротьба за національне визволення з кожним роком все зростає, та захоплює все ширші маси. І нема сили, щоб могла спинити цей постійний та непогамований розріст!

Рим, 4. вересня 1939.

Евген Ошакський.

ВІСТІ З КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

(За К. У. П. С.).

Убили, але смертельного листа не видають.

Відомо, в який бестяльний спосіб замордували мадяри у Вел. Бичкові Дмитра Остапчука, управителя школи в Кобилицькій Полянці. Згаданий наш герой був громадянином Словаччини, тепер біда вдова, що зісталася з трома дітьми, малаб змогу одержати за вбитим чоловіком пенсію, але мадяри про його смерть не хочуть знати і відмовляють його записати до метрики померлих, бодай додатково.

Щоб мадарам пригадати їх вчинки, опишемо цілу ту трагедію так, як вона сталася. Дня 22. березня забрала його мадярська жандармерія з села Кобилицька Поляна і повила до Вел. Бичкова до гімнастичної сади, де його в нелюдський спосіб скатовано. Там були й інші ув'язнені українці.

Другого дня, 23. березня, після 5-тої години вели два мадярські воєнки перед собою двох людей: Дмитра Остапчука та інж. Миколу Литвицького. Коли вийшли із шкільного двора, пройшли побіля хати Миколи Коперльоса. Іх вели до гори. Що це дійсно вони були і що їх справді вели в напрям берега, бачили люди: Михайло Бойчук, Юлія Коперльос, Василя Андрюся, Одетя Попович, Микола Болотішук і Юрко Попович. Перейшли через подвір'я Василя Мандзюка і біля православної церкви воєнки приказали тікати у беріг і почали за ними стріляти. Инж. Миколу Литвицького застрілили воєнки в березі коло церкви і його труп лишився непохованим до другого дня. Дмитро Остапчук перебіг через подвір'я Василя Поповича. Це бачила жінка Поповича, Василяна, та І. Цубера. Потім привели його на подвір'я Івана Куцина і там Дмитро Остапчук упав на землю. Іван Куцин бачив, як до нього воєнки стріляли і проби-

ли його багнетом. Один воєнник у „Беашні ест а кутяк” (закопати цю собаку). Воєнки вимагали, щоб поховати його негайно на тому самому місці, де впад (у гній...), але господар відмовився на подвір'ю поховати людину. На старому цвинтарі зараз викопали яму (при кінці загорода Івана Куцина) і там його закопали. З подвір'я несли його труп: Микола Тришук, Микола Волошук і Микола Луцак. Поховали його: Іван Куцин, Микола Тришук, Микола Луцак, Микола Волошук та Іван Глеб. Особисто його знали і пізнали, як лежав метрив: Іван Куцин, Василь Юсипчук, учитель Андрій Кузьмич та учитель Микола Волошук, а також Юрко Попович Олексів і Юлія Коперльос.

Ось громада свідків того бестяльного мадярського злочину. Чи може хоч після цього видадуть мадяри смертного листа?

Хто пігвав на той світ Блестіва?

Олександр Блестів, абсолют гімназії, син селянина з Хуста, був одним з найсвідоміших юнаків Карпатської України. Брав живу участь і в „Пілаті”, в „Просвіті”, сам освідомив пів Хусту, виголошуючи стало лекції та відчитав. Опісля став організатором „Січ” в хустському районі і був найвідданішим січовиком. Брав участь у боях під Коломнею. Після окупації наїзником рідного Хуста, пробув ще який тиждень вдома, скривався по катах. Всеж таки його мадяри зловили й опісля застрілили.

Один його товариш (імени з відомих причин не подаємо), після розстрілу попався до тої самої келії, де сидів Блестів перед смертю і знайшов на полиці шпилькою видравлений папірець такого змісту: „Я, О. Блестів, з Хуста, вмираю за те, бо любив свою Україну. На смерть засудила мене хустська мадярська народна Рада (Немзеті Танач), свідчив проти мене неправдиво професор Олас та Емерих Деяк і інші... Олас, це є той сам зрадник, що робив нам стільки клопоту в Хусті. На жаль, ми з таким бандитом поводитися в рукавичках... Записку з іншими паперами забрали жандарми в Кривій, але текст приятель вивчив напам'ять і переписав письменною каві В. Гренджі-Донському.”

Мадярська безличність. В Мукачові, під редакцією відомого україножера, Аладара Вазарія, виходить газета „Аз Ешларков”, яка в провокаційний спосіб накинута на тих „рутенів”, які десь як білі круки попалися на посаду. Стаття стверджує, що „рутенську” інтелігенцію не варто підтримувати і терпіти на посадах, бо вона завжди була і є протимадярська.

„Рутенська інтелігенція” — пише — за минулих 20 років мадярам, що впали на меншину, завдавала багато лиха, ударів та переслідування. Аж морозом било по спині, коли мусили ми зустрітись з рутенським урядовцем — чесні, дуже рідким винятком — бо

могли ми бути певними, що не тільки по невихованому способу, бо грубіянськи, навіть пошануючи нас приїме, але виговірками, тисячу лабиринтами оберне все своє зусилля, щоб нашу справу занепасти і назавжди запечатати, як лиш дозволяють чеські закони і принцип: „бий мадаря”... А далі: „...просячи від мадярських урядовців порозуміння, не раз згадуємо, що двері чеського урядовця за ЧСР були і для мадярів відчинені. Поводилися з нами лагідно, безпосередньо, з добрим тоном і ми на них не нарікали... З чеського дикого панування багато в нас страшних пам'яток, а з між них не на останньому місці є постать невихованого, грубого, мадарам завжди знищення бажаного рутенського урядовця. Хоч займав він і будувку незначну позицію, проти мадярів вибухав з нього тиранський, деспотичний нахил...”

Ось так провокує та шмаглює. Чехів на одному місці б'є, а на другому їх гладить і сипле компліменти, бо вже не боїться їхньої конкуренції. А проти „рутенів” шкирить зуби, таки на їх „автономній” землі, тільки тому, щоб і на останнє місце слуги поставити мадаря.

„Білий хліб” на практиці.

Мадяри, агітуючи проти нас, обіцяли населенню білий хліб і солонину. Але як той „білий хліб” на практиці виглядає, показує такий факт:

Підчас живих з кількох сіл пішли й наші жінки на мадярські долини заробити хліба. Яке було їх здивування, коли мадярські вигодовані робітники, що й собі хотіли заробити хліба, напали на них і на кількох місцях відігрались криваві бійки. При такій одній бійці убили мадяри одного нашого чоловіка з Горінчова.

Відомо, що в Мадярщині є три мільони господарських робітників, без хліба, без землі, без змоги прожитку в найстрашнішій біді, бо феодалі земельну реформу не перевели і ще й до нині екзистують великі, мамутові маєтки по 10,000—12,000 моргів поля, а навіть більше.

З наших сіл на мадярські жнива пішло надзвичайно мало, а заробіток був дуже нужденний — жали за 21-ий сніг. За два тижні тяжкої праці (рано від 2-гої години до 8-мої ввечері) по 80 кал.

Як наш народ любить мадярів...

Не видумка, але чиста правда, навіть імена моглиб подати. У Великій Бичковій сталося, що мадярські воєнки хотіли купити молока. Ходили з хати до хати, але ніхто їм не хотів продати. Аж нарешті зайшли до одної господині, в двір котрої саме прийшли корови з поля понад вечір. Воєнки просто приневолити господиню, щоб їм від корів надоїла молока. Та вже коли була дійниця повна, йдучи до хати, газдиня серед двора „не-нароком” упала і виллила молоко... Воєнки сердито відійшли, а вона каже: — „радіє його виллю на гній, ніж продам мадярові...”

Мадярський гимн в українських церквах.

Мадяри вже знищили одну карпато-українську єпархію (гайдудороську, біля Дебрецьна), бо р. 1909 завели там мадярське богослуження.

Тепер, окупувавши Карпатську Україну, потрохи роблять те саме: у всіх українських церквах мадярський гимн співають обов'язково після кожного богослуження. Подекуди вже й євангелію читають по мадярськи.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ПЕРША.

(28)

А тоді все знов поплуталось: майнери в Джанстанві — якийсь Гарнар — бують Гордубала. Юрай тікає штилою, спотикається, хапається за драбину від шахти й драпається нагору: згори летить клітка, розбіє йому голову, напевне розбіє й Гордубал будить від власного викрику. Юраєві Краще не спати, тут є ліпше: витришеними очима чіпляється Юрай за меблі в покої. Тут ліпше: Гордубал креслить пальцем у повітрі й розповідає Якимові про Америку. Братчику, мене на найтяжчу працю, лише: гальо, Гордубале, і вже я йшов. Раз засні, палась шахта, ані теслі не хотіли йти. Двацять доларів я тоді дістав, сам інжирі мені потряс руку, оттак. Якиме, от так потряс. А тепер айдо, Гордубале, витяговою кліткою до дому, все додому: сидить тут товста жидівка та якийсь ста-

рий і строго дивляться на Гордубала. Сто вісімдесят один, вісімдесят два, вісімдесят три, рахує Гордубал і кричить: досить, досить уже, глибше це вже не йде, це вже кінець шахти! Але клітка падає далі, далі, спека стає гірша, не можна дихати, ті чорти їдуть до самого пекла. Юраєві здається, що задуситься, й він прокидається. Світає, в дверях стоїть Поляна й напружено дивиться. „Вже мені краще”, белькоче дає Якимові про Америку. Гордубал. Не гнівайся, Поляно, мене на найтяжчу працю, зараз встану”. „Лежи, лежи”, каже Поляна ле, і вже я йшов. Раз засні, палась шахта, ані теслі не хотіли йти. Двацять доларів я тоді дістав, сам інжирі мені потряс руку, оттак. Якиме, от так потряс. А тепер айдо, Гордубале, витяговою кліткою до дому, все додому: сидить тут товста жидівка та якийсь ста-

Гордубал крутить головою. „Мині зовсім добре. Тільки — тільки води до відра; але міг би й сам”.

„Зараз тобі принесу”. Та йде. Гордубал настелив собі подушок за спину й поправив собі сорочку на грудях. Щоб Поляна мене не бачила таким розхристаним, думає собі. Та колиб я ще міг оголитись і вмитись! Зараз приїде Поляна, зараз буде тут. Може сяде край ліжка, заку питиму. Юрай робить місце, щоб могла сісти, й чекає. Може забула, думає; маєш, бідолахо, повні руки праці — колиб хоч Степан вернувся! Скажу їй, коли приїде: А що, Поляно, чи не вернувсяб Маня?

До дверей входить Гафійка й несе склянку води, несе її так обережно, що аж язичок висолопнує.

„Слушна з тебе дитина, Гафійко”, зідхає Гордубал. „А що, нема тут вуйка Степана?” „Нема”. „А що робить мама?” „Стоїть на подвір’ю”. Гордубал уже не знає, що сказати, навіть напиться забув. „Ну, йди”, бурчить, і Гафійка скоком за двері.

Юрай лежить тихо й прислухується. Коні в стайні тупають копитами — чи дасть їм Поляна води? Ні, дає свиням, чути задоволене рокання. Скільки кроків мусить така жінка зробити, дивується Гордубал. Степан мав би вернутись; поїду до Рибарів і скажу йому: чого ти, ледащо, йди до коней, Поляна не спроможеться на всьому роботу. Може пополадніть поїду, думає собі Юрай, але тут перед його очима впала якась заслона, й усе зникло.

До дверей заглянула Гафійка, хвилину переступала ногами й знов геть. „Спить”, шепче до матери на дворі. Поляна нічого, заглиблено про щось думає.

Опівдні, Гафійка знов навшпиньках до світлиці. Гордубал лежить, руки за головою, й моргає до стелі. „Мати казали спитати, чи не хочете чого?” — каже Гафійка. „Думаю, Поляно”, мовить Юрай, „що Степан міг би вернутись”. Дівча, не розуміючи, розкрило широко очі. „А як вам є?”

„Добре, дякую красно”. Гафійка біжить геть. „Мовляв, добре йому є”, мельдую Поляні.

(Далі буде).

КУДИ ТУРЕЧЧИНА?

Донедавна Туреччина проголошувала свою нейтральність, але явно симпатизувала з Англією й Францією. Тепер, проголошенні згоди між Німеччиною й Росією, вона починає боятися Росії. Тому вислала до Москви свого міністра закордонних справ, Шукру Саракоглу.

• 3 ДНЯ •

„СИЛА НІМЦІВ“.

Чотири роки тому в „Свободі“ з 27. червня 1935 р. автор цих рядків писав у статті „Політика Великої Британії“ про німців так:

„Хто придивляється до тих внутрішніх зброєнь Німеччини, той мусить запитати, що всю вагу німецький нарід кладе на власну фізичну силу, а не на універсальні заходи і гіпноізуючі кличі, якими будувалися колись усі великі імперії. Стара Римська імперія будувалася колись такою ж мечами, але з ними розносили римські легіонери й вищу цивілізацію, суспільний лад. Армії Наполеона несли „воду, рівність, братерство“. Англійські піоніри несли доброту, підприємчий інтерес і також суспільний порядок. З подібними кличами виступає тепер Японія. Отоманська імперія несли іслам. Навіть Росія свої імперіалістичні штики завітчувала панславізмом, православ'ям чи „всесвітньою революцією“. Німеччина свої багатів нічим не укріплює. Навпаки, здається, що вона ними тенденційно хоче всіх відстрашити. З її багатів промінеє тільки нація фізична сила, яка устами своїх вождів голосить, що „коли йде про життя Німеччини, матері всіх народів, то менші народи можуть загинути, щоб її життя зберегти“.

ЦЕ ОДИНОКЕ, ЩО НІМЦІ РОЗУМІЮТЬ.

А далі там же пишеться: „Не йде про етичну, вартість цієї філософії. Бо правду кажучи, вона є тихою засадою кожного народу. Але йде про підтвердження факту, що німці задумують будувати свою імперію виключно на силі своєї раси, не дбаючи зовсім про соціальні настрої інших народів, і то навіть тих, над якими вони хотіли би проствігнути свої впливи“.

Історія Німеччини є одним безперервним доказом цього. Німці силу уважають лише тоді, коли вона вже зорганізована і завершена в умовдурованих, узброєних, усталених уряди полках. Це в них називається „сила“. Настрий, почування, потенційна сила душі — це для німців невідомі речі. Вони в себе тих речей до недавня цілком не шанували і не брали їх під увагу в інших.

ДЕЯКА ЗМІНА.

Стара Німеччина організувала свої полки виключно на

засадах твердої воляцької дисципліни, на сліпим послузі до проводу, а не на почуваннях, любові до рідного краю, патріотизмі. Гітлер, що вийшов з низів, зрозумів цю помилку і почав відроджувати німців духовно. Він досягнув у тому відношенні великий успіх. Але не навчилися ще німці, і то вихованці Гітлера, в інших народів брати під увагу оті почування, настрої, моральні потенціали. З іншими народами німці далі поступають брутально, не „заквітчують“ своїх багатів нічим і думають, що переможуть світ нагою фізичною силою своєї раси.

ДЖЕРЕЛА СИЛИ.

Фізична сила, не оперта на глибоких моральних засадах, є короткотривала. Вона скоро заломлюється. Тому кожний нарід старається морально оправдати й обґрунтувати свої домагання, свій конфлікт з іншим народом, свою агресію. Деколи, щоб це досягнути, правлячі кола даного народу пускають серед мас різні видумки, просто брехні, щоб тільки доказати слушність своєї справи. А то тому, що деколи не розуміють етики і моральних залогів провідників угорі. Мораль провідників така, що вони стараються за всяку ціну зберегти цілість та інтереси свого народу. Широкий загал часто тих інтересів не годен зрозуміти. Тому йому треба підсунути якесь інші етичні залогення.

ПОМИЛКИ ГІТЛЕРА.

Це, між іншим, знають дуже добре й німці. Гітлер до фанатизму переконав німецький нарід у слушності його прав. Але чого Гітлер і ціла створена ним німецька провідна верства не розуміє, це те, що щоби поширитись і простягнути впливи над іншими народами, то замало ті народи фізично розгромити, але треба їх ще морально переконати, що такий розгром для них корисний і морально узasadнений. Шойно тоді перемога може бути сталою.

В тому відношенні англійці є майстрами. Йі тому саме вони створили таку величезну імперію. А німці, хоч у першій європейській війні зпочатку досягнули великі успіхи, остаточно вишшли з неї розгромлені. Не треба виключати, що історія знов повториться.

Рентонний інтерес.

— Що ви робите?
— Торгує голубами.
— Як їде інтерес?
— Прекрасно... Кожний голуб, що його рано продам, у вечір вертається до дому.

ШКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Подав Степан Куропась.

Микола Сенишин, довголітній член братства св. Стефана, 221-го відділу У. Н. Союзу, вейшов з світу 14. серпня б. р. Покійний іще не дійшов п'ятдесятих літ та набавився шлункової недуги в місці, де працював, яка то недуга поширилася на нирки і пріспішила його кінець. Покійний останеться в пам'яті шкаговської української громади як ревний та жертволюбний громадянин, який з своїх скромних заробітків не відмовив ніколи датків на всяку справу. Хотів усе погодити розсверених українців і слово його на зборах 221-го відділу У. Н. Союзу знаходило все прихильників.

Страшна спека, якої не було у нас ще від 1871 року, панувала в нас у дні 13 до 16 вересня. Перемучені денним заняттям люди мучилися вночі по сходах, ганках і дахах будівель, шукаючи подиху холодного вітру чи продуву. Вітри були з західних прерій, які приносять до нас літню душну атмосферу, а зимою — мороз. Та, як звичайно, минулося, люди забули про спеку і починають думати вже про паливо на зиму, яке значно підсочило на цінах з огляду на війну в Європі. Спека, що підіграла термометер до 99 ступнів, Фаренгейта, по 4 дні непомітно відійшла, так, що тепер маємо гарний лагідний клімат Флориди.

Українська громада в Гемонді, Індіана, мала свій день у неділю, дня 10. вересня, у Вікер Меморіал Парку. Разом з організатором У. Н. Союзу, п. Дмитром Білецьким, відвідали ми загадану імпрезу. Не могли ми з дива вийти, де в стейті Індіана взялося так багато українців, бо день той числом людей дорівнював подібним імпрезам у Шкагу. Було там дуже багато молоді, яких 500 душ, а старших також стільки. Зогляду на це, що відділ У. Н. Союзу в цьому стейті є слабі, а народ, як ми бачили, є там багато, рішили ми перенести організаційну працю У. Н. Союзу на кілька місяців до стейту Індіана. Зустріли ми там знайомих уже созових робітників з Гері, Гемонд, Кемомет Сіті і запізналися з новими. Були там урядники відділів 80, 335, 354, 346, 100 і 107. Виступав хор з Борнсайду під управою п. Запхуляка, а королевою дня вибрано панну Олену Будник. Коронування довершив місцевий парох о. Созанський. Го-

сподарем дня був п. Антін Грицак.

Ювілейний бал 220-го відділу У. Н. Союзу на Савт Сайді відбувся в неділю, 10. вересня, в парохіальній салі при вул. 49-тій і Полайна. Відділ, що носить назву св. Петра і Павла, існує вже 28 літ і за час свого існування доробився значного маєтку та числа членів. Відділ цей, не роблячи кривди іншим, є найбільше жертвенним відділом У. Н. Союзу на Шкаго й околицю. З нагоди ріжних віч, народніх збірок т. п. відділ займає перше місце. На останньому протестационному вічу відділ зложив 50 доларів на оборону Карпатської України.

Дорогою з Гемонду додому вступив я разом з організатором У. Н. Союзу, п. Білецьким, на цей ювілейний бал цього важного відділу У. Н. Союзу. Урядники відділу при дверях повняли службу. Голова М. Саган і секретар Петро Жовнірчак вітають надходячих, цікавляться людьми, що приходять, запізнаються взаємно, частують. Салю повна, самі знані обличчя союзців і громадян Савт Сайду. Там були всі члени 259 і 139 відділу, не згадуючи власних членів відділу, ну і вся молодь 398-го відділу. Секретарі 259 і 398-го відділу офіційно заступають свої відділи на цьому ювілейному підприємстві. За весь час панувала там дуже приязна, наскрізь союзова атмосфера; одинокою, недостаткою підприємства була хіба замала саля, але це не значить, що савтсайдська громада не може спромогтись на більшу власну салю чи дім, що служив би новим модерним вимогам часу і духові нового українського покоління.

Перше підприємство 437-го відділу У. Н. Союзу в Довнерс Гров відбулося в неділю, 4. серпня. Це новий молодечий відділ, який шойно два роки мети до У. Н. Союзу, запла-ти саю та який хоче жити і розвиватися в цій малій фермерській місцевості. Відділ хотів представитись місцевим громадянам як нове організаційне тіло великої організації, якою є Український Народний Союз. Хотів доказати старшим, які відділу У. Н. Союзу в тій місцевості не мали, що вони, діти їх, такий відділ хочуть мати і своє нове життя біля нього творити.

Треба признати, що новий відділ представився добре. Голова відділу, п. Арділь, молодий банковий урядник, і се-

„СМАКУЄ ПРОСТО ЧУДОВО!“

...І НЕ МОЖЕТЕ ПОРІВНЯТИ П ЦІНИ З ІНШОЮ!

Вистояла 3 роки в глибоко випалених бочках, Таверн є гладша, ліпша і лагідніша, ніж коли-небудь перше. Побачите, що вона „смакує просто чудово“.

Ця віска має 3 роки.

Copyright 1939, National Distillers Products Corp., New York, N. Y. 90 PROOF

кретарка, панна Николаїшин, подбала навіть про нову власну площу під фестин. Старші допомогли, викорчували кусок ліска, змайстрували два бунфети і п'ятформ до танців. Приїхали й гості з Шкага, молодь полисувалася національними українськими танцями, серед яких визначалися дві сестри - близнята, яких імена я забув записати. Ось так приблизно представляється життя нового відділу У. Н. Союзу в Довнерс Гров. Предсідник, п. Арділь, повний віри й ентузіазму. Зберемо всю молодь у нашій місцевості — запевняв нас при відході.

А про українську справу молоді знає, визнається у ній, знає нашу історію і географію. Звідки взялося у них це знання в такій „фронтіртанні“, я не мав часу вивідати; знаю лише, що була там колись вечірня школа української мови.

Ювілей 950-ліття хрещення України святкували шкаговські українці греко-католицького віросповідання в неділю, 4. вересня 1939 р. На свято приїхав преосв. єпископ Богачевський, який в асисті кількох священників відправив архиерейську Службу Божу на городі парохії о. о. василіан на Гігінс Ровд. Служба Божа відбулася при престолі новозбудованого пам'ятника в пам'ять цього свята. Пам'ятник цей здвигнено старанням оо. василіян коштом 3,000 доларів. Пам'ятник має форму квадрату, а до престольної частини пам'ятника підходять зі всіх сторін сходами. З передньої сторони пам'ятника вмуровано спеціально на цю ціль вироблений бронзовий образ, що представляє хрещення України св. Володимиром, з боків святоволодимирські тризуби. На пам'ятнику має бути вмурована ще металева плита з іменами фундаторів пам'ятника, що зложили 25 доларів або більше.

Свято мало загально народній характер, бо участь у ньому взяли всі товариства, що льокуються біля католицьких церков, або з нею симпатизують. Про значіння цього ювілейного свята говорив місіонар, о. Марків Ч. С. В. В. Говорив він: В місці, де відбулося хрещення України, нема нині знаку хреста, бо володіє там червона зізда, під знам'ям якої наш великий український нарід ожебрачено,

лудне і захід, то можна бачити цілі нові оселі, які вирости впродовж одного року. Деякі з домів мали величину гараджів, всі переважно з дерева. Такі нові оселі повстали головню на полудне від Норт евені до Лейк вулиці, а на полудне впродовж Вестерн і Гарлем.

Місяць вересень пережили українці під вражінням воєних подій в Європі. Можна сміло твердити, що українці були найкращими покупцями газет. Хто по англійськи не вміє, приносив газети дітям, щоб йому причитали, бо кожний слідив за тим, як скоро розлітається Польша та що станеться із західно-українськими землями. А газетні вісті раз веселі, то знов сумні. Веселі тому, що гине один з окупантів українських земель, а сумні тому, що інший окупант, який уже скупався доволі в українській крові, забірає ще більше українських земель, щоб здавити всяку спробу відбудови української державності. Кожний питав: Що буде з нами? Чому не вибухає там якась революція? Що думає, буде з нами? — питає інший. Пишіть до Нью Йорку, Джерзі Сіті, нехай нам щось напишуть, нехай щось роблять. А відповіді на того роду питання ніхто не міг дати, бо досі світ не знає докладно, до чого договорилися Сталін з Гітлером, крім того, щоби поділити ще раз українські землі. У зв'язку з воєнними подіями в Європі підсочили ціни на деякі харчеві продукти, зокрема муку і цукор. Причиною цього були домашні господарині, які почали більший накуп тих продуктів, що можуть довше полегшити приїжді. Та коли часописи записали, що Америка голодує, вати не буде і що не бракує їй харчів на довшу мету, це заспокоїло людей і ціни назад падають, бо ніхто більших закупок харчів не робить.

ДЖАНСТАВН, ПА!

КОНЦЕРТ

СЛАВНОГО УКРАЇНСЬКОГО СПІВАКА

МИХ. ГОЛИНСЬКОГО

— відбудеться —

В СЕРЕДУ, 27. ВЕРЕСНЯ 1939.

в год. 7:30 ввечір у JOSEPH JOHN JUNIOR HIGH SCHOOL, MARKET ST.

Вступ для старших 50 центів, для дітей 25 центів.

Не омийте нігди почути чаруючий голос нашого співака Михайла Голінського!

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

УКРАЇНСЬКИЙ ХОР ІМЕНІ КИРИЛА І МЕТОДІЯ В ОЛИФАНТІ, ПА. Диригент ЛІ. СОРОЧИНСЬКИЙ.

(Багато молоді цього хору належить до молодечого відділу 448. Українського Народного Союзу).

ГІТЛЕР НА ФРОНТІ.

НАЙВИЩА ВОЄННА РАДА.

Бритійські й французькі урядники стрінулися в Есексі, в Англії, щоб виробити план війни. На переді відліва доправа бачимо: генерала Моріса Гамеліна, лорда Четфілда, вайкавіта Галіфакса, прем'єра Чеймберліна, французького амбасадора Корбена й прем'єра Едварда Даладіє.

ПРИДІПНЯНЕЦЬ.

УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ
В АНЕКДОТІ

„Тиб ліпше читав“...

Відомий наш письменник Гнат Хоткевич (літературний псевдонім — Гнат Галайда), автор повісті з гуцульського життя „Камінна душа“, знаний був, принаймні за молодих літ, з того, що дуже мало читав. Це стверджують його товариші в своїх споминах, наприклад інж. Олександр Коваленко у незвичайно цікавому своєму спогаді про студентське харківське життя 1890 років („З минулого“, вид. Україн. Науков. Інституту у Варшаві, кн. 2), що вчився разом із Гнатом Хоткевичем у Харківському Технологічному Інституті.

Одного разу трапилася Гнатові Хоткевичеві така пригода. Будучи в Києві й оглядаючи там славу Києво-Печерську Лавру, Хоткевич звернув увагу на напис на одній якійсь іконі, що перед нею саме служило духовенство акафіст. Зацікавившись цим написом, Хоткевич підійшов до ікони, виняв із кишені нотатник і став до нього той напис переписувати. Якось старенька богобоязна прочанка, ображена цим, підійшла ззаду до Хоткевича й прошептала йому над вухом:

— Що ти пишеш, що ти пишеш? Тиб ліпше читав!

На свою біду, Гнат Хоткевич, повернувшись до Харкова, розповів про це О. Коваленкові.

Цей гострий на язик „капошник“, як признається тепер у

своїх спогадах, ні одного разу після цього не пропустив нагоди, щоби, проходячи, попри мешкання Гната Хоткевича й бачачи його схилу над рукописом постать, не постукавши йому до вуха й не сказати:

— Що ти пишеш, що ти пишеш, Гнате, — тиб ліпше читав!...

„Нюхом“ пізналися.

Предтечу теперішньої української кооперації був широко популярний в Україні т. зв. „артільний батько“ — Микола Левицький, що розвивав свою діяльність у патріархальних часах народження національного українського руху — в другій половині минулого століття. Про цю паріярхальність тодішнього життя в Україні, репрезентованого купкою свідомих інтелігентів — патріотів, найкраще свідчить такий епізод із життя „артільного батька“.

Якось Микола Левицький приїхав до Харкова й був запрошений там на обід до Олександра Коваленка, тодішнього студента харківського Технологічного Інституту й діяльного члена Української Студентської Громади, що жив у Харкові зі своєю матір'ю.

Призначений на обід час давно минув, а Левицького не було. Саме в цю пору до О. Коваленка заскочив молодий член Української Громади — студент Хоменко. У розмові з Хоменком О. Коваленко почав бікати про те, чи не забув часом, або чи не переплував М. Левицький його адреси.

Хоменко, що особисто не знав „артільного батька“, посидів трохи в Коваленка й відійшов. А за чверть години по його відході прийшов і М. Левицький.

— А я вже боявся, — зустрів його О. Коваленко, — що ви не знайдете мого мешкання.

— Та мабуть таки ще й до сі шукав би, — відповів „артільний батько“, — колиб, спасибі йому, один із ваших товаришів, Хоменко, не привів мене.

— Хоменко? — здивувався Коваленко. — А як же ви пізнали один одного?

— Хе, як! — всміхнувся М. Левицький. — Нюхом! Іду я візником, а все розглядаюся навкруги, шукаючи вашого перевулкка, якого назву забув до-дідька. А його нема та й нема й спитатися не знаю як. Не питатисяж, де живе, мовляв, Коваленко, люди сміятимуться. Це, — скажуть, — дядьку, вам не Кобеляки! Коли дивлюсь — іде студент-технолог, чорнявий, смуглявий, ну — наш парубок із села, та й годі. Спитатисяб його, та якось ніяково. Коли чулю — він навістив, „Ще не вмерла“. — Почекайте! — я до візника. — „Слава нашій батьківщині!“ — гукаю до студента. — „По всій землі слава!“ — відповідає він, підбігаючи до мене з хідника. — Я, каже, Хоменко. — А я, — відповідаю, — Левицький.

Та я, — каже, — так і догадавався. Ви, певне, шукаєте Коваленка? То відправте візника, — я вас, — каже — доведу до Коваленка, — тут недалеко. Під саму хату відпровадив.

А опісля розповідав про це Хоменко:

— Вийшов, каже, — від вас на Єпархіяльну вулицю, дивлюся — назустріч їде візником людина: сива смушкова шапка, борода голена, а вуса, мов ретязі. Іде помалу, та все розглядається навколо. Думаю собі — „він“. Але обізватися якось не відважився: а що, як не він! Та зараз прийшло мені до голови: давай зашвишу „Ще не вмерла“. Якщо він, то зверне увагу. Так воно й вийшло.

Отак пізнавалися тоді між собою українці.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ
КРАЄВІ

КЛІВЛЕНД, О.

З весілля на Культурний Город.

Дня 3 вересня ц. р. в укр. прав. церкві, в год. 3 полов., відбулось весілля Антона Шурка з паніною Агнесою Бенеш. Молода пара є дуже добре знама українцями у Клівленді. Він і вона є членами У. Н. Союзу. Тому на їх вінчання прибуло чимало українських громадян. На весільній заставі було чимало гостей. Забавою проводив п. Яким Угрин. Другого дня знов зійшлися люди на заставі й при тій нагоді не забули про Український Туристичний Город у Клівленді, що отсе є на уціненні. В тій справі забрав голос М. Пері: а Ронгетану і, побажавши молодій парі всякого добра, розказав про ті події, що діються нині на наших землях. Накінце закликав до зборки на зведення український Культурний Город, який потребує нашої допомоги. Гості зложили на ту ціль \$12.35. Опісля промовляли ще пані і п. Кокі та інші гості. Гроші вислали через Об'єднання.

Зложили: молодра пара \$3; родичі молодой, гром. Банас \$2; по \$1: Т. Пері, Е. Хомич, п. Кокі; по 50 ц.: М. Габрієльський, А. Стрілбицький, Ю. Гамера; по 25 ц.: п. Хромейко, п. Сабанько, п. Шурко, п. Махно, п. Горощко, п. Ванат, М. Бакалєс, п. Шурко; решта дрібними.

Весільний гість.

ГЛЕСТОБЕРІ, КОНН.

З ювілею на народню ціль.

Дня 3 червня ц. р. гром. Сидорак з Глестобері святкували 25-літній ювілей свого подружжя. Підчас прийняття зібрано \$22.50 на рідних з Карпатської України. Гроші вислали через Об'єднання.

Гість.

КЛІВЛЕНД, О.

Зо срібного весілля на народню ціль.

З нагоди „срібного весілля“, яке святкували цього року громадяни Онуфій і Марія Шалатій, п. Бігановська і п. Бадзіл влаштували несподіванку. Гості бавилися знаменито. Збірні на сал не було, бо були інші націоналісти. Але зате ювіляти з нагоди свого 25-літнього ювілею подружжя зложили від себе \$25 на народню ціль. Гроші поділено: \$15 на визвольну акцію; \$5 на вищу школу в Стемфорд, \$5 на У. Н. Дім на Іст Сайді. Останню жертву вислали впрод, а дві перші у висоті \$20 вислали через Об'єднання.

Іва Бадзіл.

ШІКАГО, ІЛЛ.

На ранених Карпатської України.

Дня 14-го серпня зійшлися кілька близьких приятелів і знайомих до п-ни Миколи й Анни Древицьких на весілля поправини. При весільній розмові гості не забули і про наших героїв Карпатської Січі. Треба гадати, що п-тв Древицькі вичаили свою дочку Стефанію за п. Йосифа Войцеховського, котрий є головою Спортової Дружини в м. Шікаго всіх

відділів Українського Народного Союзу.

На тих „поправинах“ забрав голос п. Малецький з Толідо, О., і кількома гарячими словами представив героїську боротьбу наших братів у старім краю та попросив присутніх, щоб зложили, хто що може, для рідних Карпатської України. Збірною заклали пані Паніск. Зложили: п-тв Малецький з Толідо, Огайо, \$5; по \$1: пані Яремів, пані Лярга, п. Когут, Т. Колісник, В. Древицький, Г. Семочко, Н. Древицький, пані Прокопів, пані Семочко, п-тв Кучер, пані А. Древицька і пані Паніск.

Всім жертводавцям шире українське спасибі!

М. Паніск.

МІЛВОКІ, ВІС.

З іменин на іменин.

З нагоди 64-літніх уродин і іменин гром. Івана Гасяка відбулась завітва, підчас якої гром. Іван Сенчишин пригадав присутнім суму долю наших інвалідів. На допомогу інвалідам зложили: Іван Гасяк \$4; по \$1: І. Сенчишин, І. Пуцько, С. Ковтун; по 50 ц.: Єва Стецько, Р. Сосицький, А. Артинко, І. Паньків, П. Гарасимович. Разом \$10.

ДІТРОЙТ, МІШ.

З ювілею на народні потреби.

Дня 26. серпня місцеві громадяни зробили несподіванку громадянам Теодорові й Анні Петрик з нагоди 25-літнього подружжя. Забаву відбулась в У. Н. Дімі, а господарем був п. І. Атаманець, директен Українського Національного Гору „Думка“. При заставі були гарні промови з побажаннями для ювілятів, а п. С. Воднар загадав за Рідний Край. З цієї нагоди зібрано на добрі цілі \$13.25, з чого вислали до Централу ОДВ \$8.25 на сироти в Карпатській Україні.

С. Левчук.

ЖАХЛИВІ НАСЛІДКИ ПОВІТРЯНОЇ ТРУБИ В ІТАЛІЇ.

Над Падвою й околицями лютував катастрофальний ураган, що місцями прибирав характер повітряної труби, завалив між іншим великий самоходний гараж, який щойно будували. Двадцять робітників, що там працювали, попали під румовища. Один згинув, сім важко ранених. У багатьох місцях міста гураган повиривав дерева з корінням. Лахи позривані, багато вибитих шиб по домах. Телефонічна комунікація перервана.

КАТАСТРОФА В КОПАЛЬНІ ВУГЛЯ.

В копальні вугля у Меховіцах, на Опільському Шлеську, внаслідок підземного струсу завалився один хідник на просторі кількох метрів. Вугіль та каміння засипало трьох гірників, що працювали на тому відтинку. По 24-годинних зусиллях рятунокова колюміна добилася до засипаних: два ще жили, один згинув мабуть від удару бльоком вугля.

КОЛИ ДІТИ БАВЛЯТЬСЯ СТІЛЬНИМ ПОРОХОМ.

У Задубрівцях, сятинського пов., гурток дітей хотів випробувати вибухову силу стрільного пороку. Вони насипали до залізної рури пороку, забили отвір глиною й опісля розжареним дротом спричинили вибух. Відламки розорваної вибухом рури розсипали руки 15-літньому Миколі Кіфаківі.

“GERMAN AGENT?”
The Hungarians called Dr. Mykola Galagan one when they arrested him. But he was serving only Carpatho-Ukraine.
For his complete story read “MY LAST DAYS IN CARPATHO-UKRAINE”
In the latest issue of THE TRIDENT MAGAZINE “AMERICA'S OUTSTANDING MAGAZINE ON UKRAINE” (Just out)
EIGHT LONG ARTICLES! \$500 IN PREMIUMS!
Single copy—15 cents. Subscription—\$1.50.
P. O. Box 13, Sta. D, New York City

ДО ВИНАЙМУ
FURNISHED ROOMS
в Українській Гостинниці
ВАСИЛЯ ЛЮБАКА
під назвою:
WHITESTONE RESTAURANT
549 PEARL STREET,
NEW YORK CITY
(близько City Hall)
Ціна \$2.50 тижнево.

Д-р С. ЧЕРНОВ
Гострі й хронічні недуги чо-
ловік і жінок. Шкіра й кров.
Аналіз крові для подружжя са-
модіа.
Гемороїди й жилаки лікується без
операції.
223 SECOND AVE., cor. 14th ST.
NEW YORK CITY, Room 14.
Gramercy 7-7697
Офісові години: 10—8; неділя 11—3
Жінка-доктор до обслугову-
вання. X & Флюороскоп.

ЗАНЕДБАНИ ХРОНІЧНІ НЕДУГИ
доводять до безпартірного терміну
Аналіз крові, луги „Екс“,
аналіз сечі, медична екзамінація
ПО НИЗЬКІЙ ЦІНІ
запевняють удачу діагнозу.
Ревматичні стани, „Гей фібер“, астма
клопоти відходової кишки, пікура
залоз і нирок лікується модерним
способом. — ПОРАДА ДАРОМ.
DR. DE RUHA
128 East 86th St., New York City
Кожного дня від 10—2 год.
і від 4—9. У неділі від 10—2.
Особна ждальня для жінок.

Д-р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до
12. Ввечір від 6 до 8, а в неділі
рано від 10 до 12.

НЕДОСТАЧА РОБІТНИКІВ У
ПРИБАЛТИЙСЬКИХ ДЕРЖА-
ВАХ.

Від 1. липня державні і са-
моуправні підприємства в Е-
стонії звільнили 1,000 робіт-
ників, щоб вони взяли участь
у польських роботах. У Литві,
Латвії та Естонії відчувають
велику нестачу робітників у
сільських господарствах. Ро-
бітники багатьох державних
і самоуправних підприємств
висунули домагання у справі
підвищення заробітків на 10
проц. Тому, що страйки в Е-
стонії заборонені, домагання
робітників розглядає окрема
комісія.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

В понеділок, 11. вересня 1939.
р., померла в Allegheny Valley
Hospital, Tarentum, Pa., при
операції по чотирьох днях тяж-
кої хороти членом Бр. сн.
Ів. Хрестителю, від. 230. У. Н.
Союзу, в Янгстауні, Огайо.
АНАСТАСІЯ КАШЛЯК.
Походила зо села Віслок Ве-
ликий, повіт Санок. Прожила
всього 42 роки. До У. Н. Со-
юзу приступила 31. січня 1923.
р. Пожила мужа Івана і ма-
терю дітей: Анну, Олену, Ма-
рію, Івана й Василя. У старім
кряю залишила матір, братів і
сестру.
Похорон відбувся 14. вересня.
Піло поховано на Deer Creek
Cemetery.
Вічна їй пам'ять!
Іван Гарлич, секр.

МЕШКАННЯ ДО ВИНАЙМУ
ДО ВИНАЙМУ АПАРТМЕНТ
НА 6 КОМНАТ,
всі модерні уліпшення. Голосити
до:
І. МИКИТКА
254 Clinton Ave., Jersey City, N. J.

GEORGE SALOWICH
FUNERAL DIRECTOR
and LICENSED EMBALMER
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Каплиця і Офіс
3932 LIVERNOIS AVENUE,
DETROIT, MICHIGAN.
Phone: LAfayette 1334.

МИРОН ЛИТВИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ржнції, як далеко можа
Нюарком. Вразі потреби теле-
фонуйте до нас. Обслуговує шир-
і весна. — Офіс:
883 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ УНДЕРТЕЙКЕР
заряджує погребам по ціні та-
визькій, як \$150. Обслуговує
накраша.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 6th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRAMERCY 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНІМАЄСЯ ПОХОРОНАМИ
В БРОНКС, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 5-6577

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(90)

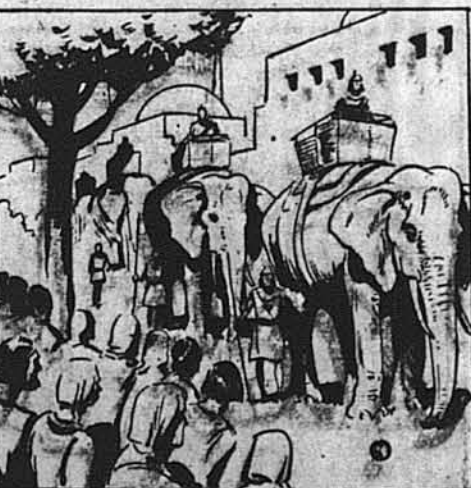
Вже світало. Надходив день,
у якому Тарзан і Вальтор ма-
ли втратити життя. Та ні один
з них не був пригноблений.
Ці два чоловіки були справжні-
ми мужами і мали нерви зо
сталі. Коли вранці побудили
в'язнів, щоби пінати їх на ро-
боту, Вуд відіб'я на хвилину,
щоби попрощатися з Тарза-
ном.

Тарзан поклав руку на рамя
Вуда і промовив: „Хоч прикро,
але мушу сказати, прощавай,
мій приятелю“. Якби Вуд був
знав, як рідко Тарзан називав
людей своїми приятелями, він
був би взяв це за велику честь.
Бо Тарзан чомусь любив звати
звірів приятелями; людей жвав
так рідко. Звірам він більше
вірив.

Очі Вуда наповнилися сльо-
зами. Він відвернувся і, прилу-
чившись до рядів невільників,
відійшов з ними на роботу.
Кілька годин пізніше сотня
війська, убрана в парадні од-
нострої, прийшла по Тарзана
і Вальтора. Розкувавши їх, во-
яки повели їх на двір, а звід-
там на широку алею міста.

На фронті палати почала
збиратися процесія. В довгих
рядах поуставлювані були сло-
ни. Вони були повбирані в ба-
гаті окраси і з сидлами на вер-
ху, в яких сиділи шляхтичі.
Всі вони очікували знаку до
походу. Втім роздалися голо-
си серед юрби: „Дикого сло-
на ведуть!“ Тарзан засміявся
і заважав: „Це наш кат“.